

Формування соціальних компетентностей вихованців шляхом залучення їх до учнівського самоврядування

Розкривається можливість формування ключових соціальних компетентностей вихованців закладів позашкільньої освіти залученням їх до участі у «Дитячому екологічному парламенті» як однієї з форм учнівського самоврядування.

Ключові слова: людина, суспільство, соціальне середовище, соціальні компетентності, учнівське самоврядування, «Дитячий екологічний парламент».

Spodaryk S. O. Formation of Social Competences of Pupils by Involving Them in Students' Self-Government.

The formation of key social competences of pupils of extracurricular education institutions with the involving them in

participation in the „Children's Ecological Parliament” as one of the forms of student self-governance is revealed.

Key words: person, society, social environment, social competence, students' self-government, „Children's Ecological Parliament”.

Людина і суспільство набувають своїх якостей лише на основі соціальних процесів. Суспільство є тією сукупністю способів і форм взаємодії людей, у якій виявляються і набувають загальної значущості індивідуальні особливості та здібності, створюються матеріальні, духовні й соціальні умови для її життєдіяльності та розвитку.

Проблема дотримання балансу особистих інтересів та інтересів оточуючих у побудові соціальних відносин, визначення умов ефективної взаємодії людей у всіх сферах діяльності ніколи не втрачуть актуальності, оскільки розвиток країни залежить від бажання і вміння людини як громадянина приносити користь суспільству, зробити його кращим.

Освітнє середовище навчального закладу, зокрема позашкільного, є потужним засобом формування у підростаючого покоління соціальних компетентностей – знань, навичок, мотивів, необхідних для успішної взаємодії із соціальним середовищем.

Недостатня увага освітян до проблем формування соціальної компетентності може призвести до відсутності у частини молоді навичок конструктивного спілкування, уміння працювати в команді, планувати свою роботу, до знецінення одвічних загальнолюдських вартостей.

Проблема формування у молоді соціальних компетентностей є актуальною з огляду на особливості ще й сучасного ринку праці. Він вимагає від молодшої людини не лише теоретичних знань, а й здатності самостійно їх застосовувати в нестандартних ситуаціях, вирішувати нові проблеми, що мають

соціальне та професійне значення, готовності навчатися протягом усього життя. На всіх рівнях подальшої праці необхідні самостійність, ініціативність, відповідальність.

Головною цінністю освіти має бути формування в особистості творчих якостей, нестандартного мислення, уміння виходити за межі того, що вивчається, здатності до саморозвитку, самоуправління творчої самореалізації.

Наше сьогодення потребує лідерів нової генерації, компетентних, здатних мислити неординарно. Проблема виховання молодих лідерів – це проблема підготовки людини майбутнього, людини, яка відповідає стандартам суспільного життя нового століття.

Саме тому необхідний пошук і підтримка учнівської молоді, чиї особисті переконання спрямовані на активну участь у громадському житті, яка має організаторські здібності, усвідомлює себе потенційним лідером, має бажання використовувати свою енергію заради інших. Цілком очевидно, що навички управління суспільством стануть надбанням людини тоді, коли участь в учнівському самоврядуванні сприятиме набуттю вихованцем необхідних знань, умінь і досвіду соціальної дії.

Учнівське самоврядування будується на підставі співзвучних потреб дитини і суспільства. Головним завданням є постійна підтримка мотиваційної сфери дитини, тобто підтримання такого стану, за якого стає необхідним постійне самовдосконалення та бажання і наміри стати гідним громадянином держави. Однак самоврядування не означає, що діти залишаються сам на сам із проблемою, її вирішення є об'єктом

і результатом найскладнішої, найвищої форми керівництва дитячим колективом.

Учнівське самоврядування – це важливий шлях і умова залучення молоді до радикальних перетворень, що відбуваються у нашому суспільстві. Вагомі результати формування соціально активної молоді людини дає доволі широка варіативність учнівського самоврядування.

Дитяче самоврядування в області існує багато років. Воно здійснюється через роботу різноманітних дитячих об'єднань. У січні 2017 року відновлено діяльність обласного осередку Всеукраїнської дитячої спілки «Дитячий екологічний парламент» (додаток 1). Основною його метою є соціально-громадянське виховання підростаючого покоління, формування у нього національної свідомості та разом з тим розвиток інтересу до поглибленого вивчення природи, науково-дослідницької, експериментальної роботи. Активісти ДЕПу працюють на базі Волинського обласного, Ківерцівського районного, Луцького міського еколого-натуралістичних центрів, Ковельської станції юних натуралістів, еколого-натуралістичних відділів комплексних позашкільних навчальних закладів. Свою діяльність вони здійснюють через роботу кількох департаментів: науки та волонтерства (створений для розвитку пізнавальних інтересів, формування у вихованців навичок доброти, турботи); зв'язків із громадськістю (спрямований на вивчення думки педагогів, батьків, дітей про діяльність ДЕПу); департамент здорового способу життя, гри та дозвілля (спрямований на формування у вихованців відповідального ставлення до власного здоров'я).

Раз на квартал проводяться онлайн-засідання учнівської ради парламенту, де обговорюються плани роботи, участь у масових заходах, пропозиції щодо покращення навчально-виховного процесу. На сайтах позашкільних навчальних закладів ведеться інформаційний екран виконання поставлених завдань (додаток 2).

Таким чином, «Дитячий екологічний парламент» – це добровільне об'єднання вихованців позашкільного навчального закладу, яке забезпечує право і надає можливість у межах Положення здійснювати регулювання й управління справами, які належать до їхньої компетентності та в інтересах вихованців. Учнівське самоврядування здійснює свою діяльність у співпраці з адміністрацією та педагогічним колективом ПНЗ, сприяє згуртуванню учнівської молоді на корисні справи, виховання у них кращих рис громадянина України, захисту прав та інтересів дітей.

Додаток 1

ПОЛОЖЕННЯ про Всеукраїнську дитячу спілку «Дитячий екологічний парламент»

Затверджено наказом МОН України від 21.04.2016 № 444
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
18.05.2016 за № 738/28868

I. Загальні положення

1. Це Положення визначає порядок організації та діяльності Всеукраїнської дитячої спілки «Дитячий екологічний парламент» (далі – ДЕП).

2. ДЕП є однією з форм організації позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку.

3. Діяльність ДЕП будується на принципах гуманізму, взаємоповаги та спрямовується на розвиток здібностей дітей і молоді.

4. У своїй діяльності ДЕП керується Конституцією України, законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, іншими актами законодавства України, а також цим Положенням.

5. Під час роботи ДЕП обробка персональних даних його членів здійснюється відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

6. Координацію діяльності ДЕП, у тому числі інформаційне та організаційно-технічне забезпечення діяльності ДЕП, здійснює Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (далі – НЕНЦ), Волинський обласний еколого-натуралістичний центр (далі – ВОЕНЦ).

II. Мета та завдання ДЕП

1. Метою діяльності ДЕП є соціально-громадянське виховання підростаючого покоління, формування у нього національної свідомості, інтересу до поглибленого вивчення природи, науково-дослідної та експериментальної роботи.

2. Основними завданнями ДЕП є:
формування у дітей та молоді екологічної культури та екологічного мислення;
обмін досвідом щодо провадження природоохоронної діяльності;
пошук нових форм і методів екологічного виховання дітей та молоді;
створення умов для розвитку та самореалізації особистісного потенціалу дітей та молоді;
формування навичок самоврядування та соціальної активності;

координація діяльності дитячих громадських екологічних об'єднань України, регіональних осередків ДЕП (далі – регіональні осередки);
проведення просвітницької роботи серед широких верств населення щодо захисту і збереження довкілля, залучення дітей та учнівської молоді до участі у практичних природоохоронних заходах;
співпраця з дитячими громадськими екологічними організаціями інших держав.

3. Для реалізації мети та основних завдань ДЕП має право:

координувати діяльність регіональних осередків;
організовувати та проводити просвітницьку роботу серед населення з питань захисту та збереження довкілля;
організовувати природоохоронні акції, залучати до їх проведення дітей та учнівську молодь;
розробляти нові форми та методи організації еколого-просвітницької роботи з дітьми та молоддю;
залучати учнівську молодь до розроблення проектів еколого-просвітницького спрямування;
співпрацювати з дитячими громадськими екологічними організаціями інших держав;
поширювати інформацію про свою діяльність.

4. Рішення ДЕП приймаються більшістю голосів його членів, оформлюються протоколом та мають рекомендаційний характер.

Рішення ДЕП доводяться до регіональних осередків у письмовій формі в десятиденний строк з дня їх прийняття.

III. Структура ДЕП

1. Діяльність ДЕП здійснюється на добровільних засадах.

2. До складу ДЕП входять члени регіональних осередків. Чисельність представників від кожної адміністративно-територіальної одиниці визначає НЕНЦ.

3. Членами ДЕП можуть бути учні (вихованці) загальноосвітніх навчальних закладів, вихованці (учні, слухачі) позашкільних навчальних закладів, учні, слухачі професійно-технічних навчальних закладів – представники дитячих громадських екологічних і природоохоронних організацій віком від 10 до 18 років включно, які є членами регіональних осередків, дитячих громадських екологічних організацій.

4. З числа членів ДЕП обираються голова, заступник голови, секретар.

5. Голова, який обирається загальними зборами більшістю голосів, виконує такі функції:

- організує діяльність ДЕП;
- збирає та проводить загальні збори;
- годує на загальних зборах;

вносить пропозиції щодо кандидатури на посаду заступника голови.

6. Заступник голови обирається загальними зборами за поданням голови з числа членів ДЕП більшістю голосів.

Заступник голови виконує функції голови за його відсутності та інші функції, спрямовані на реалізацію мети й основних завдань ДЕП.

7. Секретар веде протоколи загальних зборів і робочих засідань, оформляє проекти рішень загальних зборів і робочих засідань, забезпечує збереження документації ДЕП.

IV. Права та обов'язки членів ДЕП

1. Члени ДЕП мають право:

- брати участь у загальних зборах ДЕП;
- брати участь у підготовці рішень з усіх питань діяльності ДЕП;
- висувати кандидатів та бути обраними на керівні посади ДЕП;
- отримувати інформацію з різних напрямів діяльності ДЕП;
- подавати пропозиції для розгляду їх на загальних зборах і робочих засіданнях;
- здійснювати інші повноваження відповідно до цього Положення.

2. Члени ДЕП зобов'язані:

- виконувати вимоги цього Положення;
- брати участь у загальних зборах, засіданнях комісій та робочих засіданнях ДЕП;
- вчасно та якісно виконувати доручення, отримані на загальних зборах, засіданнях комісій та робочих засіданнях ДЕП;
- інформувати регіональні осередки про свою діяльність у ДЕП.

3. Склад членів ДЕП змінюється щороку. Кожний представник регіональних осередків може бути обраний до складу ДЕП на необмежений строк або переобраний до складу ДЕП на кожний наступний строк.

V. Порядок роботи ДЕП

1. Робочими органами ДЕП є загальні збори, комісії та тимчасові робочі групи.

2. Вищим органом ДЕП є загальні збори, які скликаються один або два рази на рік у період канікул.

Загальні збори вирішують найважливіші питання діяльності ДЕП, обирають голову, заступника голови та секретаря, затверджують план роботи ДЕП на рік та заслуховують звіти голови про діяльність ДЕП.

Головує на загальних зборах голова ДЕП.

Загальні збори є правомочними, якщо в них бере участь не менше двох третин членів ДЕП. Рішення загальних зборів приймається більшістю голосів присутніх членів ДЕП. У разі рівної кількості голосів вирішальним є голос голови.

Кількість засідань загальних зборів, дати їх проведення та порядок денний визначає НЕНЦ.

Інформація про проведення загальних зборів розміщується на веб-сайті НЕНЦ, ВОЕНЦ, а також у засобах масової інформації не пізніше ніж за один місяць до початку їх проведення.

3. Комісії є постійними робочими органами ДЕП, які створюються на період повноважень ДЕП.

Метою діяльності комісій є вирішення питань діяльності ДЕП у період між загальними зборами, підготовка проектів документів, які мають розглядатися загальними зборами, та створення тимчасових робочих груп.

До складу однієї комісії можуть входити 4–5 членів ДЕП: голова комісії, який керує її роботою, та 3–4 її члени. Персональний склад кожної комісії затверджується загальними зборами ДЕП. Голові комісії призначає голова ДЕП. Кожний член ДЕП може бути членом лише однієї комісії.

Рішення комісій приймаються більшістю голосів присутніх членів відповідних комісій. У разі рівної кількості голосів вирішальним є голос голови комісії.

Засідання комісій проводяться за потреби. Засідання комісій можуть проводитися в режимі онлайн.

4. Тимчасові робочі групи створюються для вирішення окремих питань діяльності ДЕП.

Голову та персональний склад кожної тимчасової робочої групи визначає голова ДЕП.

Рішення тимчасових робочих груп приймаються більшістю голосів присутніх їх членів. У разі рівної кількості голосів вирішальним є голос голови тимчасової робочої групи.

Засідання тимчасових робочих груп можуть проводитися в режимі онлайн.

5. Відкритим голосуванням строком на один рік делегати обирають прес-центр ДЕП.

6. Прес-центр працює в постійному режимі, його засідання проводяться не менше одного разу на квартал. У разі потреби в його роботі бере участь голова ДЕП.

Методичні публікації

7. До завдань прес-центру входять:
поширення інформації про діяльність всіх дитячих громадських екологічних об'єднань України;

обробка листів, звернень, запитів та відповідне реагування, розсилка всіх матеріалів ДЕП дитячим громадським екологічним об'єднанням.

8. Організаційно-методичне забезпечення проведення зборів та будь-яких засідань ДЕП здійснює НЕНЦ, ВОЕНЦ.

9. Інформація про проведення загальних зборів розміщується на сайті НЕНЦ, а також у засобах масової інформації не пізніше ніж за один місяць до початку їх проведення.

10. Один раз на два роки представники дитячих громадських екологічних об'єднань та регіональних осередків збираються на екологічний форум, на якому обговорюються найважливіші питання діяльності ДЕП і регіональних осередків, визначаються основні напрями їх діяльності на два роки.

Рішення про скликання форуму, порядок денний приймаються на загальних зборах ДЕП і доводяться до всіх регіональних осередків у письмовій формі у десятиденний строк з дня їх проведення.

VI. Фінансування

Витрати на організацію роботи ДЕП здійснюються за рахунок коштів, не заборонених чинним законодавством України.

Затверджую
Директор

Фрагмент плану роботи «Дитячого екологічного парламенту»

№	Зміст заходів	Час проведення
1	1. Обрання президента ДЕП, заступника президента та секретаря. 2. Затвердження плану роботи обласного осередку Всеукраїнської дитячої спілки «Дитячий екологічний парламент». 3. Виховні бесіди до Дня гідності і свободи: «Бійці невидимого фронту», «У нашій пам'яті вони залишилися назавжди»	Січень-лютий
2	1. Участь у природоохоронній акції «День зустрічі птахів». 2. Підготовка та проведення Міжнародного жіночого дня. 3. Участь у Всеукраїнській школі лідерів. 4. Пропозиції до плану роботи ВОЕНЦ на весняних канікулах	Березень
3	1. Підготовка та участь у природоохоронній акції «День землі». 2. Благодійна акція для дітей-сиріт «Великодня іграшка». 3. «Алея пам'яті», присвячена річниці Чорнобильської катастрофи. 4. Впорядкування могил загиблих воїнів. Виховні заходи «Поки горить свіча – не згасне пам'ять», «Як довго ця війна тривала...»	Квітень-травень
4	1. Участь в обласному зборі лідерів учнівського самоврядування. 2. Участь та підготовка Міжнародного дня захисту дітей	Червень
5	1. Участь у Всеукраїнській акції «День натуралістів». 2. Участь у Всеукраїнському зборі лідерів учнівського самоврядування. 3. Пропозиції до плану роботи ВОЕНЦ на осінніх канікулах	Вересень-жовтень
6	1. Взяти участь у всеукраїнських конкурсах «Новорічна композиція», «Український сувенір». 2. Підготовка та проведення новорічних свят на зимових канікулах. 3. Свято Миколая для дітей-переселенців зі Сходу	Грудень

Література

1. Ділові папери в роботі органів самоврядування дітей та учнівської молоді: метод. посіб. / авт.-упоряд. Т. М. Доценко. Біла Церква, 2009. 240 с.
2. Доценко Т. М. Організаційно-правова база діяльності органів самоврядування дітей та учнівської молоді: метод. посіб. Біла Церква, 2009. 256 с.
3. Єрмаков І. Г., Кириченко В. І., Ковганич Г. Г., Спіжева Д. В. Учнівське самоврядування: структура, зміст і концепція розвитку, проектна діяльність, досвід організації. Харків: Основа, 2008. 112 с.
4. Оржеховська В. М., Ковганич Г. Г. Учнівське самоврядування: пошук ефективних моделей і технологій: навч. посіб. Київ: ІПВ, 2007. 234 с.
5. Приходько М. І. Учнівське самоврядування в сучасному навчальному закладі. Харків: Основа, 2008. 176 с.
6. Лист Міністерства освіти і науки України «Про перспективи розвитку органів учнівського самоврядування в умовах динамічних суспільних змін» від 08.12.2010 № 1/9-892. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-892290-10>
7. Регламент учнівського самоврядування: як його написати? URL: http://liderorg.at.ua/index/reglament_uchnivskogo_samovrjaduvannja_jak_jogo_napisati/0-540
8. Учнівське самоврядування як спосіб організації життя колективу. URL: http://www.sverdlove-school.edukit.kr.ua/vihovna_robita_v_shkoli/uchnivskij_parlament/